

Asia: VM183:00/2017 ja VM/1631/03.01.00/2018

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lähtökohtaisesti lausunnolla oleva hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi on perusteltu. hallituksen esityksessä on kuitenkin kohtia, jotka vaativat vielä tarkentamista ja pohtimista. Lausunnonantaja on kuvannut nämä tarpeet alla lausunnon pyytäjän pyytämällä tavalla.

2. Arvionne lukuun 2 Nykytila

Nykytila on kuvattu riittävän kattavasti ja antaa perusteet hallituksen esityksessä esitetyille muutoksille.

3. Arvionne lukuun 3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoiteasetanta on kuvattu riittävän selkeästi. Kuvauksesta käy ilmi, mihin hallituksen esityksellä pyritään. Kohdassa 3 kuvatut tavoitteet ovat lähtökohtaisesti asetettu oikein ja ovat perusteltuja.

5. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 1 yleiset säännökset (pykälät 1-4 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

Lain tarkoitus muutetussa merkityksessä on riittävän täsmällisesti kuvattu. Tiedonhallinnan laadun tarkoitus on perusteltu.

Julkisuusperiaatteen korostaminen on kannatettavaa ja tulisikin olla keskeinen, viranomaisen hyvän hallinnon periaate. Viranomaisen määritelmä lähtee julkisuuslain määrittelystä, mutta ei kuitenkaan erikseen määrittele yksittäistä virkamiestä viranomaiseksi, vaikka hän sitä virkatointaan tehdessään on. Esitetään tältä osin ko. kohtaa tarkennettavaksi.

Tietojärjestelmän varsin yleinen kuvaus mahdollistaa kyllä laajan tulkinnan siitä, mitä tietojärjestelmällä ymmärretään. Määrittely ei sisällä esimerkiksi ihmistä, joka yleisesti luetaan osaksi tietojärjestelmää. Esitetään harkittavaksi määritelmän tarkentamista.

6. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 2 Julkisen hallinnon tiedonhallinnan yleinen ohjaus (pykälät 5-9 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

Tietovarantojen yhteentoimivuuden ohjaus ja vastuut on hyvin kuvattu. Sen sijaan 6 §:ssä määriteltyjen palvelujen tuottamisen vastuun määrittelyssä jää avoimeksi tulevien maakuntien rooli ja vastuu. Kyseinen pykälä tyytyy ainoastaan toteamaan yleisellä tasolla vastuusta, mutta ei määrittele maakunnan vastuuta alueellisena toimijana. Esitetään, että maakunnan vastuu asiassa tarkennetaan.

Tiedonhallintalautakunnalle on määritelty paljolti samoja vastuita, mitä yksittäisellä hallintoyksiköllä on tiedonhallinnassa. Lautakunnan ja hallintoyksiköiden vastuut ja toiminta tulee tarkentaa siltä osin, kuin tehtävät menevät päällekkäin. Myös tiedonhallintalautakunnan oikeuttaa suorittaa taikka teettää esimerkiksi valvontarakastuksia tulee harkita. Tällöin mahdollistettaisiin tiedonhallintalautakunnalle mahdollisuus puuttua hallintoyksikön tai toimijan toistuvaan virheelliseen menettelytapaan. Muutoksenhakumenettely on yhdenmukainen muun hallintomenettelyn kanssa ja perusteltu.

7. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 3 Tiedonhallinnan suunnittelu ja kuvaaminen (pykälät 10-12 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

10 §:ssä esitetty tiedonhallintamallia koskeva menettelytapa antaa varsin yleisen kuvan menettelystä. Ko. kohdan perusteella syntyy kuva, että tiedonhallintamalli laventaa nykyistä, varsin täsmällistä asianhallintamenettelyä, jota ei tulisi tehdä. Ajatus tiedonhallintakartasta on hyvä, joskin varsin raskas hallintoyksiköissä toteuttaa. Samoin velvoite laatia tiedonhallinnan muutossuunnitelma on varmastakin perusteltu, joskin työläs etenkin sellaisille hallintoyksiköille, joilla ei ole erikseen nimettyjä tietohallinta- taikka asianhallintapäälliköitä.

8. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 4 Tietoturvallisuus (pykälät 13-18 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

14 §:ssä esitettyä, sinänsä hyvää periaatetta riskiarvion laatimisesta ja päivittämisestä voitaisiin tehostaa esimerkiksi siten, että tiedonhallintayksikkö velvoitettaisiin päivittämään riskiarviot ja huolehtimaan niiden ajantasaisuudesta vuosittaisen suunnitteluprosessin osana. 15 §:n tietojen siirron salausta koskeva säätely on kuvattu riittävän joustavasta ja mahdollistaa nykyisen, käytössä olevien salaustuotteiden käytön. Tämä on hyvä ja kustannustaloudellisin ratkaisu kokonaisuuden kannalta.

9. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 5 Turvallisuusluokittelu (pykälät 19-22 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

19 §:ssä ilmaistu säätely ja sen vaikutus, että turvallisuusmerkinnän käyttöä valmisteluasiakirjoja laajennettaisiin, on perusteltu. Käytännössä asia on ollut niin, että merkintää on käytetty tähän mennessä jo valmisteluvaiheessa ilman, että asiakirja on saavuttanut lopullista muotoa. Säätelyssä suojattava oikeushyvä on asiakirjassa esitetyn tiedon aiheuttama tiedon turvallisuuden ylläpitäminen.

10. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 6 Asian ja palvelujen tiedonhallinta (pykälät 23-26 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

23 §:ssä mainittu asiatunnuksen muodosta päättäminen tulee jättää hallintoyksikön päätettäväksi, koska hallintoyksiköillä on erilaisia käytänteitä asiassa ja myöskin erilaisia teknisiä ratkaisuja asiantunnuksen muodostamiseksi. 24 §:ssä esitetty vaatimus johtaa siihen, että sellaiset hallintoyksiköt, joilla ei ole tähän mennessä käytössään varsinaista sähköistä asianhallintajärjestelmää ja käyttävät esim. M-files järjestelmää, joutuvat säännöksen perusteella sellaisen hankkimaan, jotka tietojen yhdistäminen tulee rekisterissä mahdolliseksi. Säännöksellä on siten taloudellinen ulottuvuus. 26 §:n tiedonhallinta-aineistojen rekisteröinti on kannatettavaa, koska se määräys sen tällä hetkellä vallitsevan epämääräisen tilan, miten muihin aineistoihin, kuin varsinaisiin asiakirjoihin tulisi suhtautua.

11. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 7 Tietoaineistojen muodostaminen ja sähköinen luovutustapa (pykälät 27-31 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

27 § on perusteltu ja ymmärrettävä. 28 § sisältää riskin, siitä kyetäänkö ennakoita tunnistamaan kaikki ne tapauskohtaiset tilanteet ja vaihtoehdot, joissa viranomaisen erityyppisiä tietoaineistoja tarvitsee ja mitä tietoaineistoja kussakin tilanteessa tarvitaan. Tietojen luovuttamisessa eri viranomaisten välillä tekniset järjestelyt tulevat aiheuttamaan ongelmia. Kyse on pitkälti siitä, että eri hallinnonalaoilla ja viranomaisilla on toisistaan poikkeavia teknisiä ratkaisuja, jotka eivät tue rajapinnasta aiheutuvien ongelmien ratkaisuja. Siten 29 § sisältää riskin, joka voi tehdä ko. säännöksen toteuttamisen mahdottomaksi. Asia tulisi tutkia ja varmistaa ennakoita.

12. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 8 Tietoaineistojen säilyttäminen ja arkistointi (pykälät 32-38 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

Ei huomautettavaa.

13. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 9 Erinäiset säännökset (pykälät 39-40 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

Voimaantulolle asetetut perusteet ja näkökulmat tiedon säätelyä koskevan ohjeistuksen vanhentuneisuuden vuoksi on ymmärrettävä. Toisaalta lakiehdotus sisältää lukuisan määrän vaatimuksia, joka edellyttää viranomaiselta valmistelua ja hankintoja, jotta lain noudattaminen tulee mahdolliseksi. Esitetään harkittavaksi siirtymäajan käyttöönottoa, jotta viranomaiselle syntyy tosiasialliset mahdollisuudet noudattaa laissa määrättyä eikä ko. laki hyväksymisen jälkeen jää osaltaan vain kirjoitetun lain tasolle.

14. Muut huomiot

-

Vaikutusten arviointi

Tiedonhallinnan suunnittelu ja kuvaaminen:

Olenaiset vaikutukset on otettu riittävällä tasolla huomioon lainvalmistelussa. Säätely edistää tavoitetulla tavalla tietojen hyödyntämistä viranomaisen organisaatioiden ja toimintaprosessien välillä, mutta sisältää myös määräyksiä, jotka osaltaan tulevat myös hankaloittamaan tiedonhallinnan suunnittelua ja toteuttamista viranomaisessa.

Tietoturvallisuus:

Olenaiset vaikutukset on otettu riittävällä tasolla huomioon lainvalmistelussa.

Asian ja palvelujen tiedonhallinta:

Olenaiset vaikutukset on otettu riittävällä tasolla huomioon lainvalmistelussa. Sääntely edistää tavoitetulla tavalla tietojen hyödyntämistä viranomaisen organisaatioiden ja toimintaprosessien välillä, mutta sisältää myös määräyksiä, jotka osaltaan tulevat myös hankaloittamaan asian ja palvelujen suunnittelua ja toteuttamista viranomaisessa. Määräykset sisältävät lausunnonantajan näkökulmasta vaatimuksia, joilla on taloudelliset seuraamukset.

Tietoaineistojen luovuttaminen ja sähköinen luovutustapa:

Olenaiset vaikutukset on otettu riittävällä tasolla huomioon lainvalmistelussa. Sääntely edistää tavoitetulla tavalla tietojen hyödyntämistä viranomaisen organisaatioiden ja toimintaprosessien välillä, mutta sisältää myös määräyksiä, jotka osaltaan tulevat myös hankaloittamaan tietoaineistojen luovuttamista viranomaisten välillä. Ko. säännöksillä on vaikutusta myös teknisten järjestelmien toimivuuden osalta ja sisältävät taloudellisen vaikutuksen.

Tietoaineistojen säilyttäminen ja arkistointi:

Olenaiset vaikutukset on otettu riittävällä tasolla huomioon lainvalmistelussa.

Muuta huomioitavaa:

-

Kaiponen Jyrki
Keski-Pohjanmaan liitto